

РЕГІОНАЛЬНІ АСПЕКТИ ПРОВЕДЕННЯ КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ І ПРИЙНЯТТЯ РІШЕННЯ ПРО НАДАННЯ КРЕДИТУ КОМЕРЦІЙНИМИ БАНКАМИ

Вихідним моментом організації кредитних відносин між комерційними банками та їхніми клієнтами є розробка банківськими установами відповідної кредитної політики. Під кредитною політикою комерційного банку ми розуміємо стратегію і тактику банку в частині управління кредитним процесом, що охоплює усі етапи організації кредитних відносин між комерційним банком та його клієнтами: прийом і розгляд конкретних заявок на видачу позичок, оцінка кредитоспроможності позичальника, підписання кредитного договору, видача кредиту, контрольний супровід, кінцеве погашення кредиту й нарахованих за ним процентів.

На сучасному етапі, на нашу думку, основною стратегією кредитної діяльності банку є підвищення якості та дохідності кредитного портфеля на основі мінімізації та диверсифікації кредитних ризиків, забезпечення балансу між обережністю і максимальним використанням усіх потенційних можливостей дохідного розміщення кредитних ресурсів.

В Україні більшість кредитів комерційні банки надають суб'єктам господарювання (див. рис.1) [2: 97–98]. Диспропорцію між кредитами юридичним і фізичним особам обумовлюють несприятливі умови для приватного підприємництва, недосконалість законодавчого забезпечення споживчого кредитування, нестабільність ринку праці, низький рівень доходів фізичних осіб [3: 52–53]. Структура кредитного портфеля комерційних банків станом на 01.09.2002р. засвідчує дисбаланс між різними видами економічної діяльності позичальників. Найбільш негативним для сучасного стану економіки є співвідношення між часткою кредитів, спрямованих позичальниками у торговельні операції (35,4%) та будівництво (2,2%). Однією з хрестоматійних ознак економічного поживлення у будь-якій країні є збільшення грошових (у тому числі кредитних) надходжень у будівництво, транспорт і зв'язок. Розподіл кредитів комерційних банків України за галузями економіки свідчить про протилежну ситуацію – нині кредитуються в основному промисловість і торгівля. Проте зростання кредитів сільському господарству, мисливству та лісовому господарству до рівня 9,0% є позитивним зрушенням і може стати важливим чинником розвитку агропромислового комплексу.

■	Промисловість (32,6%)
■	Сільське, лісове господарство (9%)
□	Будівництво (2,2%)
□	Торгівля (35,4)
■	Транспорт (3,6%)
■	Інші (10,3%)
■	Фізичні особи (6,8%)

Рис. 1. Структура кредитів, наданих банками в економіку України на 01.09.2002р. (за видами економічної діяльності) [2, 98]

Я. Чайковський

Регіональні аспекти проведення ...

За міжнародними рейтингами Промінвестбанк – єдиний український банк, який займає високе місце серед провідних банків світу та входить до числа 500 найбільших банків Європи і 2000 банків світу [6, 9]. В структурі його доходів (за даними на 01. 01. 2001р.) найбільшу частку склали процентні доходи – 56,7%. Чистий процентний дохід банку склав 261,8 млн. грн. Вагому частку процентних доходів – 89,4% – банк отримав за кредитами банків (див. рис.2, 3) [6, 14]. Станом на 01. 01. 2001р. загальна заборгованість за кредитами досягла 2207,1 млн. грн., або 65,3% від суми активів банку [6, 16, 24]. Галузева структура кредитного портфеля Промінвестбанку України за 2000 р. показана на рис.4.

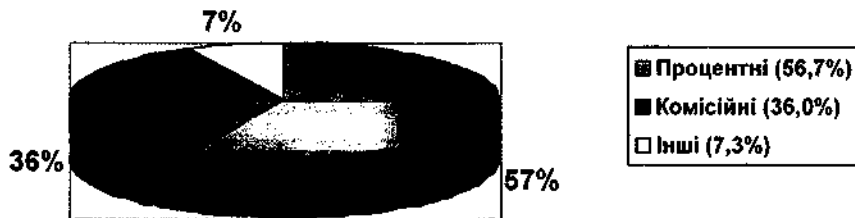

Рис. 2. Структура доходів Промінвестбанку станом на 1 січня 2001 року [6, 20]

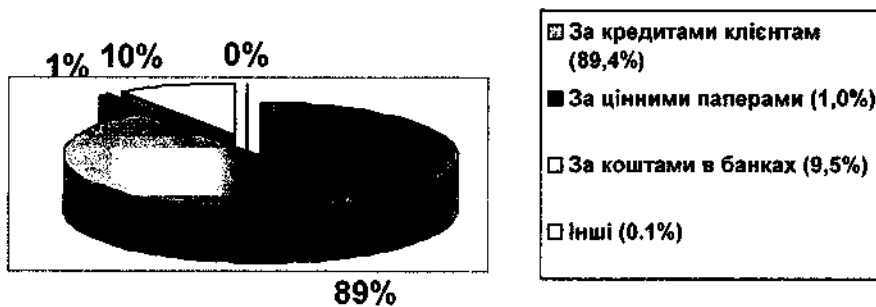

Рис.3. Структура процентних доходів Промінвестбанку станом на 1 січня 2001 року [6, 21]

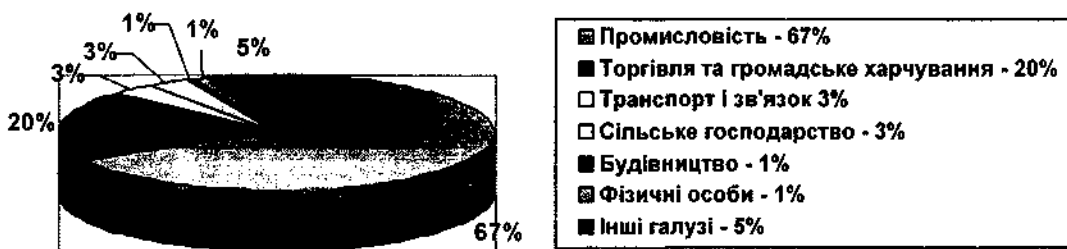

Рис. 4. Структура кредитного портфеля Промінвестбанку України за станом на 01.01.2001р. за галузями економіки [6, 29]

Галузева структура АТ “Кредит Банк (Україна)” (на 01. 01. 2001 р. статутний фонд збільшився до 75,087 млн. грн., що дозволило ввійти в 15 найбільших банків України) [5, 24] показана на рис.5.

Для порівняння в країнах з розвинутою ринковою економікою, зокрема в Ірландії, значну частку займають кредити фізичним особам (36%), серед яких значна питома вага іпотечних кредитів (26%) (див. рис. 6 і 7). Кредити підприємствам бізнесу складають 31% від загального кредитного портфеля національної економіки [8, 40].

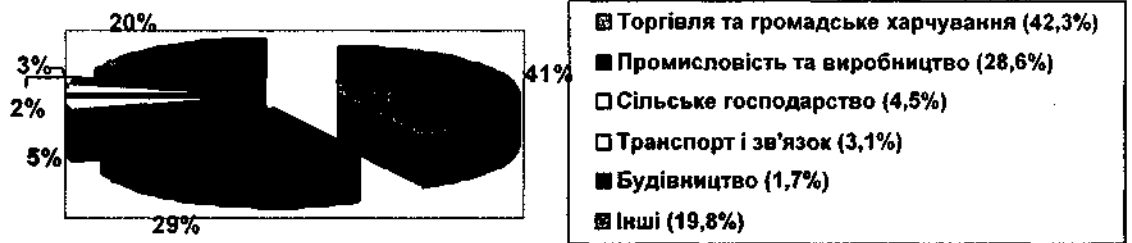

Рис.5. Галузева структура кредитного портфеля АТ "Кредит Банк (Україна)" за станом на 01.01.2001р. [5, 24]

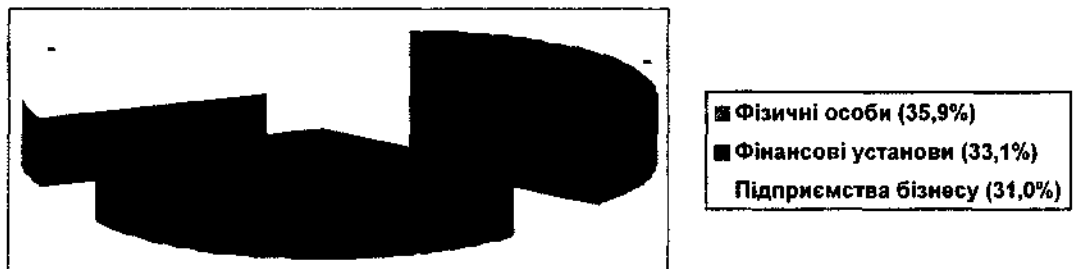

Рис. 6. Частка участі основних позичальників в кредитному процесі Ірландії [8, 40]

В таблиці 1 приведена стандартна класифікація позичок в балансах американських банків з точки зору їх цілей і характеру позичальника.

Таблиця 1.

Види позичок комерційних банків США
на 31 грудня 1989 р., в млрд. дол. і % [7: 172–173]

Вид кредиту	Млрд. дол.	%
1. Позички під нерухомість	761,5	37,0
2. Позички фінансовим установам	57,5	2,8
3. Позички фермерам	31,1	1,5
4. Позички торговельним і промисловим компаніям	622,9	30,3
5. Позички індивідуальним позичальникам	400,6	19,5
6. Інші позички	161,6	7,9
7. Лізингове фінансування	37,2	1,8
Всього	2072,4	100,0

Як видно з табл. 1, більше 86% загальної суми позичок припадає на три види: позички торговельним і промисловим компаніям (30,3%); позички під нерухомість (37,0%); позички індивідуальним позичальникам (19,5%).

На рішення про надання кредиту впливає велика кількість факторів. Цікаві дослідження Франкфуртського університету (Німеччина), проведені в 1992 році, коли виявили суттєві фактори, які впливають на формування рішення про надання кредиту (див. рис. 8) [1, 15].

Як показує практика, характерним для українських комерційних банків є "перекіс" в сторону одного фактора кредитоспроможності – забезпечення, переоцінка його значення. Це пов'язано з об'єктивно існуючими макроекономічною нестійкістю і характерними для теперішнього часу високими ризиками втрати ліквідності, слабким рівнем менеджменту більшості підприємств, непрозорістю їх фінансових та інформаційних потоків для "зовнішнього спостерігача".

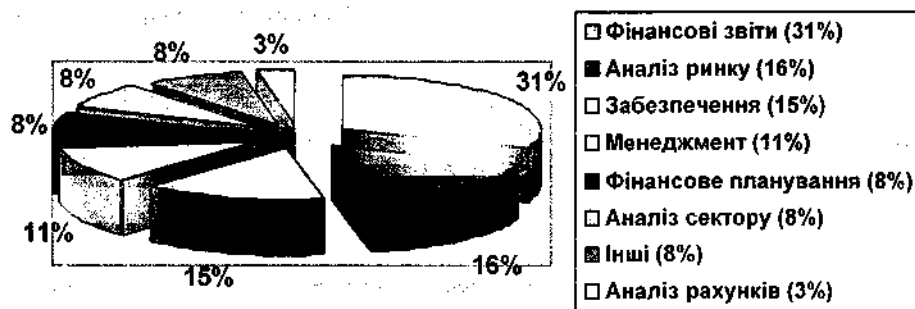

Рис.8. Фактори, які впливають на вирішення питання про надання кредиту (за даними Франкфуртського університету, Німеччина, 1992 рік) [1, 15]

На нашу думку, українським комерційним банкам в сучасних економічних умовах основний акцент при виборі рішення про надання кредиту позичальникам–юридичним особам необхідно робити на якість менеджменту, аналіз фінансових звітів і рахунків з точки зору для погашення кредиту і, лише в четверту чергу, на забезпечення (див. рис. 9).

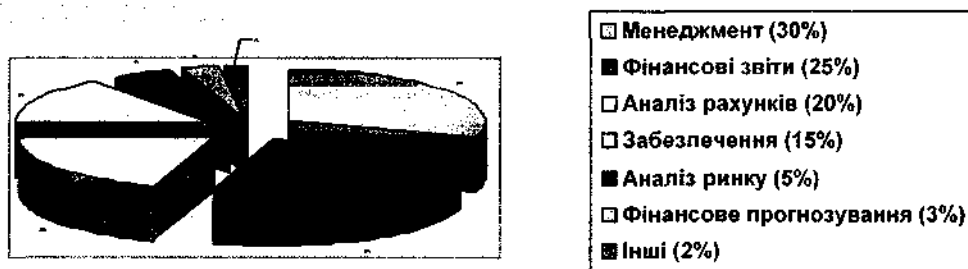

Рис.9. Фактори, які впливають на рішення про надання кредиту відповідно даних з практики Тернопільської Філії АТ "Кредит Банк (Україна)"

Література

1. Банки, малые и средние предприятия: к сотрудничеству и взаимному успеху. Руководство для СМП и банков // Проект ТАСИС по распространению технической информации. Люксембург., Офис, офиц. изд. Европейского Сообщества, 1997.
2. Бюлетень Національного банку України. – 2002. – № 8. – 164 с.
3. Гладких Д. Основні тенденції розвитку кредитного ринку в Україні, або колективний портрет українського позичальника // Вісник НБУ, 2001. – С. 49–53.
4. Едророва В.Н., Хасянова С.Ю. Оценка рейтинга кредитной заявки // Финансы и кредит. – 2002. – № 7 (97). – С. 2–8.
5. Річний звіт АТ "Кредит Банк (Україна)" за 2000 рік. – Львів. – 2001. – 69с.
6. Річний звіт Промінвестбанку України за 2000 рік. – К. – 49с.
7. Роуз Питер С. Банковский менеджмент / Пер.с англ. 2-го изд. – М.: «Дело Лтд», 1995. – 768с.
8. Серединов Э.М. Банковско-финансовый центр Ирландии // Банковское дело. – 2001. – №5. – С. 40.